

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 21/2016. (XI. 30.) AB HATÁROZATA

a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 21. § (3) bekezdés a) pontjával kapcsolatos alkotmányos követelmény megállapításáról, valamint a Kúria Bfv.I.588/2015/5. sorszámú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Juhász Imre* és *dr. Stumpf István* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja: az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből eredő alkotmányos követelmény a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 21. § (3) bekezdés a) pontjának alkalmazásakor, hogy a büntetőügy további elintézésében ne vegyen részt olyan bíró, aki az eljárás bármely korábbi szakaszában, így akár a nyomozás során bíróként járt el.

2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúria Bfv.I.588/2015/5. sorszámú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

3. Az Alkotmánybíróság az indítványt egyebekben visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben a Fővárosi Törvényszék 18.B.1414/2010/166. sorszámú ítéletével 2013. május 21-én az indítványozót két rendbeli emberölés előkészületének büntetében, egy rendbeli testi sértés büntetében és egy rendbeli garázdaság vétségében bűnösnek találta, ezért az indítványozót két év és hat havi börtönbüntetésre és háromévi közügyektől eltiltásra ítélte. A bíróság az indítványozót a húsz rendbeli emberölés előkészületének büntette miatt emelt vád alól felmentette.
- [3] A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 3.Bf.379/2013/16. sorszámú ítéletével a Fővárosi Törvényszék 18.B.1414/2010/166. sorszámú ítéletét megváltoztatta és az indítványozó élet elleni, illetve köznyugalom elleni cselekményeit egységesen közveszéllyel fenyegetés vétségének minősítette. Az indítványozó halmazati büntetését ötven nap szellemi munkakörben letöltendő közérdekű munkára enyhítette. Megállapította továbbá a bíróság, hogy az indítványozó az előzetes fogvatartásban és házi őrizetben töltött idő beszámításával a közérdekű munka büntetését letöltötte.
- [4] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában kifejtette, hogy a Fővárosi Törvényszék 18.B.1414/2010/166. sorszámú ítélete és a Fővárosi Ítéltábla a 3.Bf.379/2013/16. sorszámú ítélete sérti az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdését, IX. cikk (1) bekezdését, X. cikk (1) bekezdését, XXVIII. cikk (1)–(3) és (7) bekezdéseit és a XXIV. cikk (1) bekezdését.

- [5] Az indítványozó kifogásolta, hogy a másodfokú ítélet a testi sértés büntetében való bűnösséget olyan vallomása alapján találta megállapíthatónak, amelyet az emberölés előkészületének büntetével történt meggyanúsításakor lefolytatott kihallgatása során tett. Érvélese szerint a testi sértés büntette semmilyen összefüggésben nincs az élet elleni bűncselekménnyel, azért az utóbbi bűncselekmény miatt történt kihallgatása során a testi sértés büntetére vonatkozó kihallgatói kérdés „új gyanúsított kihallgatást” nyitott meg, amelynek során ismételt figyelemztetni kellett volna a hallgatás jogára. Ennek elmulasztása az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes hatósági tárgyaláshoz való jog sérelmét, az eljáró bíróságok bizonyítékértékelési tevékenysége pedig Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdése szerinti tisztességes bírósági tárgyaláshoz, illetve védelemhez való jog sérelmét eredményezte.
- [6] Az indítványozó álláspontja szerint a bűnösségnek a közveszéllyel fenyegetés vétségében történt megállapítása az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése szerinti magánélethez fűződő és „magán kapcsolattartási” jogának, az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése szerint véleménynyilvánítás szabadságához fűződő alapjogának és az Alaptörvény X. cikk (1) bekezdése szerinti művészeti alkotás szabadságához fűződő jogának sérelmét eredményezte, mivel az eljáró bíróságok bizonyítékként értékelték az indítványozó által a barátai előtt társadalomkritikai érveléssel is tett kijelentéseit, továbbá művészeti alkotásaiban – így a „Csőre töltve” című regényében, illetve egyéb írásaiban, verseiben – szintén társadalomkritikai, valamint művészeti céllal megfogalmazott gondolatait.
- [7] Az indítványozó arra is hivatkozott, hogy az elsőfokú és a másodfokú ítélet meghozatala között egy év öt hónap eltelt, de ennek ellenére a Fővárosi Ítéletábró az utolsó tárgyalási napon minősítette át az élet, testi épség és köznyugalom elleni cselekményeket közveszéllyel fenyegetés vétségévé, ezzel egyidejűleg megtagadta a védelem ülés elnapolására vonatkozó indítványát. Ennek eredményeként a védelem nem kapott kellő időt az új minősítésnek megfelelő védekezés előkészítésére, ami az indítványozó védelemhez való alapjogának a sérelmét vonta maga után. Álláspontja szerint továbbá az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvosláshoz fűződő jogának megsértését eredményezte, hogy a Fővárosi Ítéletábró a bűnösségét egy teljesen eltérő bűncselekmény miatt állapította meg, amellyel kapcsolatban fellebbezéssel nem tudott élni. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdésének sérelmét nem indokolta az indítványozó.
- [8] Az indítványozó mindezeket túl sérelmezte, hogy csak az elsőfokú eljárás során szerzett tudomást arról, hogy személyét érintően a rendőrség adatokat titkosított. A büntetőeljárás során nem vált számára világossá, hogy milyen adatait, milyen céllal és mennyi időre titkosították, a bíróság pedig a titkosítás feloldására irányuló indítványát elutasította. Az indítványozó álláspontja szerint ezzel őt és védőjét a büntetőeljárásban elzárták a bizonyítékok meghatározott körétől, ezáltal pedig tisztességes bírósági tárgyaláshoz való joga megsértését valósították meg az eljáró hatóságok.
- [9] 2. Az indítványozó beadványát utóbb arra figyelemmel egészítette ki, hogy az ügyészség az indítványozó terhére felülvizsgálati indítványt nyújtott be. A felülvizsgálat eredményeként a Kúria 2015. június 23-án meghozott Bfv.I.588/2015/5. sorszámú ítéletével a jogerős döntést az elsőfokú ítélet tartalmának megfelelően változtatta meg, az indítványozó indítványa kiegészítéseiben kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg e döntés alaptörvény-ellenességét is, és rendelkezzen annak megsemmisítéséről.
- [10] Az indítványozó a Kúria döntése kapcsán az Alaptörvény XXVIII. cikk (1), (3) és (6), illetve az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének a sérelmét azon az alapon tartja megállapíthatónak, hogy a másodfokú eljárást követően nem volt lehetősége vitatni az irányadó tényállást, a kiszabott büntetés nemét és mértékét, valamint a testi sértés cselekmény minősítését. Az indítványozó úgy véli, hogy a Kúria előtti eljárásban nem érvényesült a fegyverek egyenlősége, a bíróság nem biztosította a vád és a védelem számára egyenlő esélyeket, illetve nem kapott elegendő időt a védekezésre való felkészüléshez sem, mivel rövid idő telt el a felülvizsgálatról szóló értesítés és a nyilvános ülés megtartása között. A Kúria végül ítéletszerkesztési hibára hivatkozva a jogerős ítéletől eltérő tényállást állapított meg döntésében. Az indítványozó szerint a Kúria ezzel nem csupán megvonta tőle a lehetőséget, hogy a tényállást vitassa, hanem a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) előírásával is ellentétesen cselekedett. Jelentős mértékben megemelte továbbá a bíróság az indítványozó által megtérítendő bűnügyi költség mértékét. Indítványa kiegészítésében utal az indítványozó az elsőfokú eljárás kapcsán arra is, hogy volt olyan tárgyalás, ahonnan a sajtót kiküldték, így a bíróság nem biztosította a tárgyalás nyilvánosságát. Ezzel álláspontja szerint ugyancsak a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való joga megsértése valósult meg.
- [11] A rendelkezésre álló bizonyítékokat érintően sérelmezi, és az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdéseinek, valamint az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének a megsértéseként értékeli az indítványozó azt is, hogy

a Kúria tanácsa a nyilvános ülésen úgy nyilatkozott, hogy a testi sértés cselekmény kapcsán a sértett megbo csátó levele az iratok között nem fellelhető. Nem tett továbbá említést a tanács az indítványozó mintegy 20 oldalas beadványáról, az előzetes letartóztatásban töltött időt házi őrizetben töltött időként számította be, továbbá az indítványozó terhére nem megfelelően vette figyelembe az elmeorvos szakértő véleményét. Az indítványozó a felülvizsgálati eljárást érintően is sérelmezi, hogy a bíróság bizonyítékként értékelte az indítványozó által a barátai előtt társadalomkritikai éllel is tett kijelentéseit, továbbá művészeti alkotásaiban – így a „Cső-re töltve” című regényében, illetve egyéb írásaiban, verseiben – szintén társadalomkritikai, valamint művészeti céllal megfogalmazott gondolatait. Ezzel összefüggésben az Alaptörvény VI. cikk (1) és (2) bekezdése, VII. cikk (1) bekezdése, IX. cikk (1) bekezdése, X. cikk (1) bekezdése, XI. cikk (1) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése megsértését állítja.

- [12] A Kúria ítélete az indítványozó megítélése szerint „kimeríti a tudatosan rosszhiszemű, szándékosan hamis bírói mérlegelés fogalmát”. A bíróság ugyanis valótlan tényállításból vont le a józan ésszel és a másodfokú ítélet ténymegállapításaival ellentétes következtetéseket, ezzel pedig az indítványozó Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében és XXIV. cikk (1) bekezdésében rögzített alapvető jogait sértette meg.
- [13] Az indítványozó álláspontja szerint további jogséremlme abból fakad, hogy a felülvizsgálati eljárás során a döntéshozatalban olyan bíró vett részt, aki az indítványozóval szemben folytatott büntetőeljárás nyomozati szakaszában az indítványozó előzetes letartóztatásának meghosszabbítását rendelte el másodfokú tanács elnökeként. A felülvizsgálati döntés eredménye közvetlen hatással volt az indítványozó és védője által a másodfokú ítélethozatalt követően indított kártalanítási igény érvényesítésére is. Az indítványozó úgy véli, hogy az említett bíró pártatlansága megkérdőjelezhető, különös tekintettel arra, hogy a felülvizsgálat eredménye azon fogvatartásban töltött időszakokkal összefüggésben is elvonta a kártalanítási igény jogalapját, amely időszakban a fogvatartásról az érintett bíró részvételével született meg a döntés. A jogsérelemhez az indítványozó álláspontja szerint hozzájárult az a körülmény is, hogy a felülvizsgálati eljárásban tartott nyilvános ülés kezdetekor nem történt meg a bírói tanács tagjainak a bemutatása, illetve a névtábláik sem voltak kihelyezve, a tanács elnöke pedig nem nyilatkoztatta a jogosultakat, hogy van-e kifogásuk az ügyészt vagy a bírói tanács tagjait érintően.
- [14] Az indítványozó mindezekon túl az Alaptörvény Q) cikk (3) bekezdését is megsértett rendelkezésként nevesíti. Álláspontja szerint ugyanis a vele szemben folytatott büntetőeljárásban nem teljesült az Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. Cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes bírósági eljárás kívánalma.

II.

- [15] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„Q) cikk (3) Magyarország elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait. A nemzetközi jog más forrásai jogszabályban történő kihirdetésükkel válnak a magyar jogrendszer részévé.”

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.”

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.”

„X. cikk (1) Magyarország biztosítja a tudományos kutatás és művészeti alkotás szabadságát, továbbá – a lehető legmagasabb szintű tudás megszerzése érdekében – a tanulás, valamint törvényben meghatározott keretek között a tanítás szabadságát.”

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(3) A büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez. A védő nem vonható felelősségre a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt.

[...]

(6) A jogorvoslat törvényben meghatározott rendkívüli esetei kivételével senki nem vonható büntetőeljárás alá, és nem ítéltethető el olyan bűncselekményért, amely miatt Magyarországon vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más államban törvénynek megfelelően már jogerősen felmentették vagy elítélték.

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

[16] 2. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény érintett rendelkezése:

„21. § (3) Az (1) bekezdésben szabályozott eseteken kívül

a) a bíróság további eljárásából ki van zárva, aki az ügyben nyomozási bíróként járt el”

III.

[17] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben a befogadási eljárás során megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz részben megfelel az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek, ezért azt befogadta.

[18] Az indítvány kiterjed a másodfokú, és a felülvizsgálati eljárás eredményeként meghozott, az első- és a másodfokú ítéletet megváltoztató döntésre is. Az Alkotmánybíróság feladata az Abtv. 27. §-a alapján a rendes bíróságok által hozott végleges, felülvizsgálat esetén tehát a Kúria döntése elleni alkotmányjogi panasz elbírálása. Az indítványozónak lehetősége volt ugyan a másodfokú döntéssel szemben az Alkotmánybírósághoz fordulni, ugyanakkor azzal, hogy a Kúria felülvizsgálati eljárásban megváltoztató döntést hozott, immár a Kúria döntése tekintendő a jogerős, végleges döntésnek, ezért az Alkotmánybíróság főszabály szerint csak e döntést vizsgálja. Az Abtv. 43. § (4) bekezdése alapján ugyanakkor az Alkotmánybíróság a bírói döntés megsemmisítése esetén megsemmisítheti a döntéssel felülvizsgált más bírósági vagy hatósági döntéseket is, így nincs akadálya annak sem, hogy az alkotmányossági vizsgálatot az Alkotmánybíróság kiterjessze a nem végleges döntésekre is. Jelen ügyben a testület ezért megvizsgálta mindkét ítéletet.

[19] Az alkotmányjogi panasz ugyanakkor nem minden indítványi elemében felel meg a törvényi feltételeknek.

[20] 1.1. Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.

[21] Az indítványozó beadványában hivatkozik az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének a sérelmére. Az Alkotmánybíróság ezen indítványi elem kapcsán megállapította, hogy az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése a közigazgatási hatósági eljárás vonatkozásában fogalmazza meg a tisztességes eljárás követelményét, így nem vonatkozik sem a büntetőeljárás nyomozati szakára, sem a nyomozás eredményét is értékelő bírósági eljárásra. Ebből fakadóan a panasszal támadott bírósági határozatok és ezen alaptörvényi rendelkezés között nincs összefüggés. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata értelmében az említett összefüggés hiánya tartalmi akadályát képezi az indítvány befogadásának [3130/2013. (VI. 24.) AB végzés, Indokolás [17]], így a panasznak ez az eleme nem bírálható el érdemben.

[22] Az Abtv. 32. § (2) bekezdése egyértelmű rendelkezést tartalmaz arra, hogy nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálatát egyedi bírósági ügy kapcsán csak az adott ügyben eljáró bíró és kizárólag az előtte folyamatban lévő ügyben alkalmazandó jogszabály tekintetében kezdeményezheti. Így az indítványozó a támadott bírósági döntés nemzetközi szerződésbe ütköző és azzal összefüggésben az Alaptörvény Q) cikk (3) bekezdéseivel ellenté-

tes jellege vizsgálatára nem rendelkezik indítványozói jogosultsággal {3265/2014. (XI. 4.) AB határozat, Indokolás [22]}.

- [23] 1.2. Az indítványokban megfogalmazott kifogások alapvetően két csoportra oszthatók: az indítványozó egyrészt a bizonyítékok értékelését kifogásolja, a véleménynyilvánítási szabadságra, művészeti élet szabadságára, magánszférához való jogra, illetve a tisztességes bírósági tárgyalás egyes követelményeire hivatkozással, másrészt pedig egyes eljárási cselekmények, mozzanatok szintén a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jogba való ütközésére hivatkozik.
- [24] A bizonyítékok értékelését illetően az Alkotmánybíróság jelen döntésében is hangsúlyozza, hogy az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján az ítéleteknek kizárólag alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van hatásköre. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ából következően nem tekinthető az általános hatáskörű bírósági szervezetrendszer egyik felülbírálati fórumának, az alkotmányjogi panasszal kapcsolatos hatásköre is – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának védelmében keresztül – az Alaptörvény védelmét biztosítja. Ezzel áll összhangban az is, hogy az Alkotmánybíróság nem ténybíróság, a bizonyítási eljárás lefolytatása, a bizonyítékok értékelése és ezen keresztül a tényállás megállapítása a bíróságok, végső soron a Kúria feladata.
- [25] Az Alkotmánybíróság csak azt értékelhette volna, ha a bíróság az alkotmányossági szempontokat mellőzve értékeli a bizonyítékokat, de ilyen összefüggés a panaszból nem volt megállapítható [lásd pl. 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [26] 1.3. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és ezáltal az Alkotmánybíróság hatáskörén kívüli körbe tartoznak az indítványozó azon kifogásai is, miszerint nem vették figyelembe a testi sértés cselekmény kapcsán a sértett megbocsátó levelét, illetve nem megfelelően vette figyelembe a Kúria az elmeorvos szakértő véleményét, továbbá nem volt lehetősége a kúriai eljárásban a tényállás vitatására, a Kúria pedig ítéletszerkesztési hibára hivatkozva a jogerős ítélettől eltérő tényállást állapított meg.
- [27] Az alkotmányjogi panasznak a bíróságok – az indítványozó cselekményeinek minősítése, illetve a büntetés kiszabása, a bűnügyi költség megállapítása során kifejtett – szakjogi értékelő tevékenységét kifogásoló állításai sem vetik fel az alapjog sérelmét {3111/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [3]} a támadott ítéletekkel szemben. A fentieknek megfelelően az Alkotmánybíróság mindaddig tartózkodik attól, hogy törvényértelmezési és szakjogi kérdésekben állást foglaljon {7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33] és [38]}, amíg a jogalkalmazói jogértelmezés közvetlenül nem befolyásolja valamely alapjog gyakorolhatóságát és tényleges érvényesülését {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [51]}.
- [28] 1.4. Az indítványozó a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jogra hivatkozik azzal kapcsolatban, hogy a bíróság az előzetes letartóztatásban töltött idejét házi őrizetben töltött időként számította be. Ez ugyanakkor az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdése szerinti személyes szabadsághoz való jog, illetve a XV. cikk (1) bekezdéséből levezethető önkényes jogalkalmazás tilalmát vethetné fel, melyekre az indítványozó nem hivatkozott. Az Alkotmánybíróság így a panasz erre vonatkozó részét sem vizsgálhatta.
- [29] Szintén nem vizsgálta az Alkotmánybíróság az indítvány azon részét, amely szerint az indítványozó késve értesült arról, hogy a nyomozati szakaszban a rendőrség adatokat titkosított vele összefüggésben, melyeket nem volt lehetősége az eljárás során megismerni. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a vizsgált ítéletekben nincs arra utalás, hogy ezeket az eljáró bíróság a tényállás részeként figyelembe vette volna, vagyis a kérdés nincs közvetlen összefüggésben a meghozott döntéssel.
- [30] Az indítványozó álláspontja szerint sérült a tárgyalás nyilvánosságának követelménye, ugyanis az elsőfokú eljárás során volt olyan tárgyalás, ahonnan a sajtót kiküldték. A másodfokú ítélet a tárgyalási jegyzőkönyv alapján ugyanakkor rögzíti, hogy a nyilvánosság kizárására és a teremben lévő hallgatóság kiküldésére nem került sor. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványozónak ezt a kifogását sem vizsgálta.
- [31] Azon indítványozói kifogással kapcsolatban, mely szerint a testi sértés büntetében való bűnösséget az indítványozó olyan vallomására alapozta a bíróság, melyet az emberölés előkészületének büntetével történt meggyanúsításakor lefolytatott kihallgatás során tett és ezért a testi sértés büntetése vonatkozó kihallgatási kérdés kapcsán ismételtlen figyelmeztetni kellett volna a hallgatás jogára, vallomásának e része pedig emiatt nem képezhetett volna bizonyítékot, az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy a hallgatás jogára való figyelmeztetés valóban fontos garanciája a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jognak, elmaradása önmagában súlyos alapjog-

sérelmet jelent és magával vonja az ítélet megsemmisítését. A terheltet kihallgatása előtt figyelmeztetni kell többek között arra, hogy nem köteles vallomást tenni, de vallomástétel esetén, amit mond, illetve rendelkezésre bocsát, az bizonyítékként felhasználható (ez az ún. Miranda-szabály hazai megfelelője). A figyelmeztetés ugyanakkor a tényekre, nem pedig a jogi minősítésre, következésképpen nem csak a gyanúsítás alapjául szolgáló bűncselekményre, hanem minden bűncselekményre, az eljárás egészére vonatkozik. Tekintettel pedig arra, hogy az indítványozó sem hivatkozik arra, hogy nem hangzott el a figyelmeztetés, az indítvány e része szintén nem veti fel a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jog sérelmét.

- [32] A védelemhez való jog érintettségét illetően az indítványozó kifogásolta egyrészt, hogy a Fővárosi Ítéltábla az utolsó tárgyalási napon minősítette át a cselekményt, így a védelem nem kapott kellő felkészülési időt az új minősítésnek megfelelő védekezés előkészítéséhez, továbbá a Kúria előtt szintén nem állt rendelkezésre kellő felkészülési idő a védekezésre, ugyanis rövid idő telt el a felülvizsgálatról szóló értesítés és a nyilvános ülés megtartása között. A konkrét ügyben ugyanakkor az indítvány egyrészt a kúriai ítélet vonatkozásában nem részletezi, hogy pontosan mennyi idő állt a rendelkezésre és az miért nem volt elégséges a jogi érvelés kidolgozására, másrészt a felkészülési idő kérdése alapvetően törvényességi kérdés, ezért azzal összefüggésben a Kúria felülvizsgálati eljárását kellett volna kezdeményeznie az indítványozónak. Ebből fakadóan az Alkotmánybíróság az indítvány e részét sem vizsgálta.
- [33] 2. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 3.Bf.379/2013/16. sorszámú ítéletével kapcsolatos alkotmányjogi panaszt az Abtv. 64. § d) pontjára tekintettel visszautasította.

IV.

- [34] Az alkotmányjogi panasz részben megalapozott.
- [35] 1. Az indítványozó kifogásai köréből alkotmányossági vizsgálat tárgyát képezheti az a kifogás, amely az előzetes letartóztatásról szóló döntés meghozatalában a nyomozati szakban részt vett bíró felülvizsgálati eljárásban való részvételét és annak következtében a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jog követelményei közül a pártatlanság elvének csorbulását sérelmezi. Az Alkotmánybíróság alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tekinti, hogy a Kúria Bfv.I.588/2015/5. számú ítélete megfelel-e az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó pártatlanság követelményének.
- [36] A jelen alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben a panaszos állítása szerint a büntetőeljárás felülvizsgálata során eljáró bírói tanács egyik tagja korábban, az eljárás nyomozati szakaszában, a nyomozási bíró végzése ellen előterjesztett fellebbezés nyomán másodfokú döntést hozott a panaszos előzetes letartóztatásáról. Az Alkotmánybíróság a panaszos által rendelkezésre bocsátott iratok alapján megállapította, hogy a panaszos előzetes letartóztatásáról a Fővárosi Bíróság mint másodfokú bíróság által hozott 27.Bnf.890/2010/2. számú végzést jegyző bírói tanács elnökének neve megegyezik a felülvizsgálati eljárásban eljáró kúriai tanács egyik bíró tagjának nevével. Az előzetes letartóztatás meghosszabbításának helybenhagyását érintően a Fővárosi Bíróság mint másodfokú bíróság az említett végzés meghozatalában a Be. 215. § (3) bekezdése alapján járt el.
- [37] 2. Az eljárási jogok elsőgenerációs alapjogként a közhatalom olyan korlátját képezik, amely az igazságszolgáltatás működését határozzák meg és e jogok többsége abszolút jellegű, melyek esetében a jog korlátozása fogalmilag kizárt, míg más eljárási jogoknál van lehetőség korlátozásra, ugyanakkor maga az eljárás vagy tisztességes vagy nem, átmenet nem képzelhető el. Az eljárási jogok tartalma különböző lehet a büntető-, polgári és közigazgatási eljárások esetében, azok eltérő jellege és célja alapján, ugyanakkor összességében megállapítható, hogy egy eljárás tisztességessége több annak szabályszerűségénél, vagyis akár minden eljárási szabály betartása mellett is lehet egy eljárás tisztességtelen.
- [38] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése mindenkinek alapvető jogot biztosít ahhoz, hogy az ellene emelt vádról, vagy valamely perben a jogairól és kötelezettségeiről törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül döntsön. A tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jog része a pártatlanság követelménye, mely az eljárásban résztvevő személyekkel szembeni előítélet-mentes, elfogulatlan eljárás követelményét jeleníti meg. A pártatlanság követelményének van egy szubjektív, a bíró magatartásában rejlő és egy objektív, a szabályozásban megnyilvánuló követelménye [36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [48]]. A pártatlanság követelménye értelmében el kell kerülni minden olyan helyzetet,

amely jogos kétséget kelt a bíró pártatlansága tekintetében {3242/2012. (IX. 28.) AB határozat, Indokolás [13]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a törvény által felállított bíróság függetlensége és pártatlansága egy olyan általános jogelv, amely a legalapvetőbb emberi jogok közé tartozik {lásd például: 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [25]}. Független és pártatlan bíráskodás hiányában az egyéni jogok érvényesítése szenved csorbát. Mindebből következik, hogy a tisztességes bírósági tárgyalás követelményrendszerének szerves részét alkotó függetlenség és pártatlanság a demokratikus jogállamokban feltétlen érvényesülést kívánó alkotmányos igényként jelentkezik {34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [28], lásd erről még: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]}.

- [39] A pártatlanság követelményének tényleges érvényesülését elsődlegesen az eljárási törvényekben megfogalmazott kizárási szabályok garantálják. Ennek megfelelően a büntetőügyekben a Be. 21–22. §-ai tartalmazzák azokat az okokat, amelyek megállapítása esetén a bíró nem járhat el, vagy a további eljárásban nem vehet részt. E rendelkezések közé tartozik az indítványozó által hivatkozott abszolút (objektív) kizárási ok is, mely szerint a bíróság további eljárásából ki van zárva, aki az ügyben nyomozási bíróként járt el [Be. 21. § (3) bekezdés a) pont]. Az abszolút kizárási ok lényege, hogy azok bármelyikének fennállása kizárja a bírót az eljárásból anélkül, hogy vizsgálnák, ténylegesen elfogult-e a bíró. A relatív kizárási okok esetében viszont vizsgálandó a bíró esetleges elfogultsága.
- [40] A 34/2013. (XI. 22.) AB határozat rendelkező részében az Alkotmánybíróság a Be. 21. § (3) bekezdés a) pontja alkalmazását érintően már állapított meg alkotmányos követelményt. Ennek értelmében: az Alkotmánybíróság „határozatának kihirdetését követően indult büntetőeljárásokban az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény, hogy a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 207. § (6) bekezdése szerint eljáró bíró ugyanezen törvény 21. § (3) bekezdés a) pontjának megfelelően a bíróság további eljárásából ki van zárva.” Az alkotmányos követelmény szerinti kizárási szabály abban az esetben irányadó, ha az előzetes letartóztatás egy éven túli meghosszabbítására irányuló eljárásban a törvényszék egyesbírája vesz részt.
- [41] 3. Az Alkotmánybíróság a konkrét döntésben megállapította, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében elismert pártatlanság követelménye azt kívánja meg, hogy az előzetes letartóztatás meghosszabbításának kérdésében a hatályos jogszabályok szerinti döntést hozó bíró az érdemi ítélezésben már ne vehessen részt {34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [42]}. A döntésben az Alkotmánybíróság figyelemmel volt a Kúria 1/2013. számú büntető elvi határozatában foglaltakra is. Eszerint a törvényszék egyesbírája az előzetes letartóztatás egy éven túli meghosszabbítása tárgyában nem nyomozási bíróként dönt, nem a nyomozási bíró feladatát látja el, míg a Be. 21. § (3) bekezdés a) pontja szerinti kizárási ok csak a nyomozási bíróra vonatkozik, a nyomozási bíró jogkörében eljáró bíróra nem. A 34/2013. (XI. 22.) AB határozatban az Alkotmánybíróság e jogértelmezést is mérlegelve ugyanakkor – figyelemmel arra is, hogy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható terhelt személyi szabadságának a vádemelést megelőző bírói elvonása a büntetőeljárás nyomozási szakaszában alkalmazható legsúlyosabb kényszerintézkedés – arra a végkövetkeztetésre jutott, hogy mivel a bírónak abban a kérdésben is állást kell foglalnia, hogy a terhelt megalapozottan gyanúsítható-e bűncselekmény elkövetésével, így a bizonyítékokról előzetesen állást foglal, továbbá olyan bizonyítékokat is megismerhet, amit később nem használnak fel az eljárásban, így a pártatlanságát kétely övezheti. Különösen igaz ez azokban az eljárásokban, ahol az ártatlanság vélelmének kétséget kizáró megdöntése, illetve a későbbiekben helyrehozhatatlan jogkövetkezmények alkalmazása a kérdés (Indokolás [53]–[54]).
- [42] Jelen ügyben a nyomozási bíró előzetes letartóztatásról szóló döntését felülvizsgáló másodfokú tanács elnöke volt a Kúria ítélkező tanácsának egyik tagja. A Be. biztosítja a nyomozási bíró legtöbb döntésével – így az előzetes letartóztatás elrendelésével, annak meghosszabbításával – szemben jogorvoslat (fellebbezés) előterjesztésének lehetőségét. A fellebbezést a megyei bíróság (a jelenleg hatályos szabályok szerint a törvényszék) másodfokú tanácsa tanácsulésen bírálja el. A felülbírálat kiterjed a fellebbezéssel megtámadott döntésre és az azt megelőző eljárásra is. Ennek során a másodfokon eljáró bíróság vizsgálja, hogy az elsőfokú döntés kiterjedt-e az előzetes letartóztatás meghosszabbítása (általános és különös) törvényi feltételeinek vizsgálatára, így arra is, hogy a megalapozott gyanú változatlanul fennállt-e (általános feltétel), illetve helyesen állapította-e meg az elsőfokú bíróság valamely különös feltétel (pl. jelen esetben a jelenlét biztosítása, szökés, elrejtőzés veszélye, tanúk befolyásolása, az általa előkészített bűncselekmény véghezvitelének, vagy újabb bűncselekmény elkövetésének veszélye) fennállását. Megállapítható tehát, hogy a 34/2013. (XI. 22.) AB határozatban megállapított, fent idézett kifogások fennállnak az előzetes letartóztatás meghosszabbítása tárgyában lefolytatott másodfokú eljárás során is.

- [43] 4. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt pártatlanság követelménye tehát megkívánja, hogy a büntetőügy további elintézésében ne vegyen részt olyan bíró, aki az eljárás bármely korábbi szakaszában, így akár a nyomozás során bírói feladatokat látott el, ugyanis azzal szükségszerűen együtt jár a bizonyítékok bizonyos szintű, de mindenképpen előzetes értékelése. E körben nincs alapvető különbség a nyomozási bíró, az előzetes letartóztatás egy éven túli hosszabbításáról döntő egyesbíró, vagy az előzetes letartóztatás elrendelése, illetve meghosszabbítása tárgyában másodfokú döntést hozó tanács tagjainak feladatai között. Ebből fakadóan pedig a Be. 21. § (3) bekezdés a) pontjának szűkítő értelmezése sem lehet alkotmányosan megalapozott.
- [44] 5. Az Alkotmánybíróság a 34/2013. (XI. 22.) AB határozathoz hasonlóan (Indokolás [55]) megerősíti a 8/2013. (III. 1.) AB határozatában rögzítetteket, amelynek értelmében az alkotmányjogi panasz alapján indult eljárásokban kiemelt feladatának tekinti, hogy a jogszabályoknak olyan értelmezését fogadja el, amely összhangban áll az Alaptörvényben biztosított jogok érvényesülésével (Indokolás [54]). Ennek során az Abtv. 46. § (3) bekezdésében előírtakra figyelemmel az Alkotmánybíróság kötelessége, hogy a hatáskörei gyakorlása során megállapítsa azokat az Alaptörvény szabályozásából eredő és az Alaptörvény rendelkezéseit érvényre juttató alkotmányos követelményeket, amelyeket a jogszabályok értelmezése és alkalmazása során a jogalkalmazóknak feltétlenül szükséges érvényesíteniük. Ebből következően az Alkotmánybíróság feladatához tartozik, hogy az alkotmányjogi panaszok alapján meghatározza az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt pártatlan bírói eljáráshoz való jogból fakadó, az alkotmányos büntetőeljáráshoz tartozó egyes követelményeket. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy a büntetőeljárás vádelőkészítési szakaszában az előzetes letartóztatás időtartamának meghosszabbításáról döntő bírónak a büntetőügy érdemi elbírálásából történő kizárása a pártatlanság alkotmányos elvének oltalma alatt álló büntetőeljárás garancia. Az Alkotmánybíróság ezért arra következtetésre jutott, hogy a Be. 21. § (3) bekezdés a) pontjának alkalmazásakor az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény a Be. 215. § (3) bekezdése szerint eljáró törvényszéki bírónak az ítélezésből történő kizárása.
- [45] Mindezekre tekintettel, illetve figyelemmel arra, hogy a támadott döntést a Kúria mint végső jogorvoslati fórum hozta, az Alkotmánybíróság a Kúria Bfv.I.588/2015/5. sorszámú ítéletét az Abtv. 43. § (1) bekezdésének megfelelően megsemmisítette, illetve az Abtv. 46. § (3) bekezdése alapján alkotmányos követelményt fogalmazott meg.
- [46] 6. Az indítvány azon elemét, mely szerint szubjektív (relatív) kizárási ok is fennállt, az érintett bíró esetleges elfoglaltsága miatt, az Alkotmánybíróság döntés megsemmisítésére tekintettel nem vizsgálta. Az Alkotmánybíróság egyszersmind hangsúlyozza, hogy a megsemmisítésre kizárólag az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelme miatt került sor, a testület a megsemmisített bírósági ítéletek tartalmát nem vizsgálta, s így döntése nem jelent állásfoglalást abban a kérdésben, hogy a vizsgálat tárgyát képező büntetőügyben hozott ítélet érdemben helyes volt-e.
- [47] 7. Az Alkotmánybíróság a határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdésének második mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2016. november 28.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István alkotmánybíró különvéleménye

- [48] Nem értek egyet a határozat rendelkező részének 1. és 2. pontjával.
- [49] Nem értek egyet azzal, hogy lényegileg egy jogalkotói mulasztás miatt a bírói döntés, a Kúria Bfv.I.588/2015/5. számú ítélete minősüljön alaptörvény-ellenesnek és legyen megsemmisítendő, s ne pedig a jogalkotót hívja fel az Abtv. 46. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság kötelességének teljesítésére, a mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megszüntetésére.
- [50] 1. A 34/2013. (XI. 22.) AB határozathoz csatolt különvéleményben foglaltakat a jelen ügyben is relevánsnak tartom, így álláspontomat változatlanul fenntartom azzal kapcsolatban, hogy a Be. 21. § (3) bekezdés a) pontjában foglalt kizárási ok, amire határozatának 1. rendelkező részi pontjában hivatkozik az Alkotmánybíróság, szó szerint kizárólag a nyomozási bíróra vonatkozik, s nem az előzetes letartóztatás meghosszabbítása elleni fellebbezést elbíráló másodfokú bíróságra.
- [51] 2. A Be 21. § (3) bekezdése a bíróval szemben abszolút kizárási okként határozza meg, ha egyúttal bizonyos korábbi eljárási szakaszokban már eljár. Ennek egyik esete a 21. § (3) bekezdés a) pontja, amely a büntetőügy további elbírálásából kifejezetten azt a bírót zárja ki, aki az ügyben nyomozási bíróként járt el.
- [52] A Be. 207. § (1) bekezdése szerint a nyomozási bíró az a bíró, aki a vádirat benyújtása előtt látja el a bíróság feladatait. A nyomozási bíró feladatai közé tartozik többek között a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések, így például az előzetes letartóztatás vagy az ideiglenes kényszergyógykezelés elrendelése. Az előzetes letartóztatás elrendelése mellett a nyomozási bíró annak meghosszabbításáról is dönthet. Az előzetes letartóztatást a nyomozási bíró alkalmanként legfeljebb három hónappal, összesen legfeljebb az előzetes letartóztatás elrendelésétől számított egy év elteltéig meghosszabbíthatja. A Be. 131. § (3) bekezdése, illetve 215. § (3) bekezdése szerint a nyomozási bíró határozata ellen bejelentett fellebbezést a törvényszék (az adott rendelkezéseknek a konkrét alapügyben alkalmazott korábban hatályos megfogalmazása értelmében: megyei bíróság) másodfokú tanácsa bírálja el.
- [53] Határozatában az alapügyet érintően az Alkotmánybíróság megállapította, hogy „a nyomozási bíró előzetes letartóztatásról szóló döntését felülvizsgáló másodfokú tanács elnöke volt a Kúria ítélkező tanácsának tagja” a felülvizsgálati eljárásban. Egyetértek ennek kapcsán azzal, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt pártatlanság követelménye megkívánja, hogy a büntetőügy további elintézésében ne vegyen részt a bíró, ha az előzetes letartóztatás meghosszabbítása elleni fellebbezést elbíráló másodfokú bíróság tagjaként az ügyben eljár. Egy ilyen kizárási ok hiányzó szabályozásával okozott alaptörvény-ellenes jogalkotói mulasztást azonban az Alkotmánybíróság alkotmányos követelményben nem tud megszüntetni, a jogi szabályozás Alaptörvényből levezethető hiányzó lényeges tartalmát nem tudja a jogalkotó helyett pótolni. Adekvát megoldásként az Abtv. 46. § (1) bekezdése alapján mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállását kellett volna az Alkotmánybíróságnak megállapítania azért, mert a Be. 21. § (3) bekezdése nem rendelkezik a nyomozási bíró előzetes letartóztatás elrendelése, illetve meghosszabbítása tárgyában hozott határozata elleni fellebbezést elbíráló másodfokú bíróság tagjaként eljáró bíró kizárásáról.
- [54] Az előzőekben kifejtettekre figyelemmel a határozat 1. rendelkező részi pontjában megállapított alkotmányos követelményt nem tudom támogatni, mert ezzel – megítélésem szerint – az Alkotmánybíróság, s nem a jogalkotó egészíti ki a Be. 21. § (3) bekezdés a) pontját, s állapít meg – az egyedül a nyomozási bíróra vonatkozó kizárási okhoz képest – új, a rendelkezésben szó szerint nem szabályozott további kizárási okot. Nem támogatom így azt sem, hogy alkotmányos követelmény formájában megállapított (álláspontom szerint csak jogi szabályozás útján pótolható) kizárási okot kérjen számon az Alkotmánybíróság az eljáró bíróságon, s emiatt semmisítse meg a vizsgált bírói döntést.

Budapest, 2016. november 28.

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

[55] A különvélemény 2. pontjához csatlakozom.

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/280/2015.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2016. évi 185. számában.

• • •